

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

Deel 27

1 september 1967

No. 9

Adres der Redactie:

B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12^{III}, Amsterdam-Zuid 2 — Nederland

INHOUD : A. Diakonoff : Aantekeningen over de Nederlandse Microlepidoptera I (p. 161). — C. Ottenheim : Macrolepidoptera in Midden-Limburg in 1966 (p. 165). — C. A. W. Jeekel : Notes on the nomenclature and taxonomy of European Paradoxosomatidae (Diplopoda, Polydesmida) (p. 166). — The late Nicholas S. Obraztsov : Notes on the genus Homonopsis V. Kuznetsov (Lepidoptera, Tortricidae) (p. 173). — G. van der Zanden : Aantekeningen over Hymenoptera, VI (p. 176). — D. Guiglia : L'oeuvre des explorateurs italiens - Contribution du Musée d'Histoire Naturelle de Gènes à la connaissance de la Nouvelle-Guinée (p. 178). — G. A. Benthinck : Insektenvangsten in 1966 (p. 180). — Literatuur (p. 164, 172 : B. J. Lempke; p. 177 : R. H. Cobben; p. 180 : G. Kruseman). — Korte mededelingen (p. 164 : M. P. Peerdeman; p. 165 : W. de Groot; p. 180 : Afdeling Noord-Holland en Utrecht).

Aantekeningen over de Nederlandse Microlepidoptera I

door

A. DIAKONOFF

Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden

Enige tijd heeft schrijver dezes de Nederlandse Microlepidoptera enigszins in de steek gelaten door zijn praeoccupatie met deze insekten uit tropische fauna's. Voortaan hoopt hij er wederom meer aandacht aan te besteden.

Samen met Ir. G. A. Graaf BENTINCK wordt thans aan de voorbereiding van een geïllustreerde lijst van de Nederlandse Tortriciden gewerkt. Vooruitlopend op deze lijst zullen van tijd tot tijd mededelingen worden gedaan over nieuwe inzichten op het gebied van de nomenclatuur van alle Nederlandse micro's.

In verband met het samenstellen van naamlijsten van insekten in het Brits Museum te Londen heeft een groep lepidopterologen aldaar nieuwe onderzoekingen van de LINNAEUS-collectie ondernomen. Dergelijke onderzoekingen hebben in het verleden telkens nieuwe „ontdekkingen” en daaruit voortvloeiende naamsveranderingen opgeleverd. Dit geldt ook voor deze keer.

Onder de tegenwoordige regels van de Internationale Zoölogische Nomenclatuur is het niet meer noodzakelijk zich strikt aan de prioriteitsregel te houden: in geval geldige oude namen worden opgegraven, kan men de plenaire volmacht van de Nomenclatuurcommissie mobiliseren om deze namen tot „vergeten namen” (nomina oblita) te verklaren. Althans voor onze generatie kan hiermee uniformiteit en stabiliteit van de namen worden gediend.

Een bezwaar van deze methode is echter, dat er vroeg of laat altijd zoölogen zullen zijn, die de oudere naam zullen preferen, of die „vergeten” is of niet, en

SMITHSONIAN
INSTITUTION

FEB 5 1968

de regels wederom zo trachten te wijzigen, dat de oudere naam toch geldig wordt verklaard.

Om dit eens en voor altijd ongedaan te maken (men hoopt nl. eens alle oude namen te hebben opgediept!), geven de meesten er de voorkeur aan zich strikt aan de prioriteitsregel te houden, daar deze methode absoluut is en geen dubbelzinnigheid toelaat. Al geeft de toepassing ervan tijdelijk ongerief door naamsveranderingen, het eindresultaat is, dat wij op de lange duur toch tot stabiliteit geraken.

De keuze van de eerste of de tweede van de bovengenoemde methoden is een kwestie van smaak en is aan het inzicht van de „reviser” overgelaten, terwijl in het eerste geval de beslissing natuurlijk bij de Commissie berust.

De bovenbedoelde groep van nomenclatuuronderzoekers aan het Brits Museum, aangevoerd door J. D. BRADLEY, heeft de tweede weg gekozen, die van de strikte prioriteit en de uitkomsten zijn, althans voor de behoudende entomoloog, enigszins schokkend. In de *Entomologist's Gazette* 17 : 213—235, X.1966, zijn enkele krasse naamsveranderingen gepubliceerd. Deze veranderingen zal ik in het kort samenvatten, voorzover zij betrekking hebben op de in ons land voorkomende soorten van de Microlepidoptera (te beginnen met het laatst gepubliceerde stuk); voor de rechtsgronden van de veranderingen moge naar het geciteerde stuk verwezen worden.

TORTRICIDAE

Een schokkend nieuws is, dat de welbekende soort *Archips piceana* L. (STAUD. & REB. Cat. no. 1506) behoort te heten: *Archips oporana* Linnaeus, 1758. Een exemplaar onder deze naam in de LINNAEUS-collectie blijkt hetzelfde te zijn als de bekende *piceana*, terwijl de naam pagina-preferentie heeft. (Aan de andere kant wordt de bij ons niet voorkomende *Archips podana* Scopoli, 1763, hersteld als een goede soort, daar zijn veronderstelde oudere synoniem „*oporana*” nu een aparte soort blijkt te zijn.)

Het zou nu lijken, dat BRADLEY's maatregelen in strijd zijn met de nomenclatuurregel 30, die voorschrijft dat het geslacht van de soortnaam, indien dit een bijvoegelijk naamwoord enkelvoud in de eerste naamval is, dat van de genusnaam moet volgen. Daar *Archips* mannelijk is, zouden de soorten „*oporanus*” en „*podanus*” gespeld moeten worden.

Alle namen met vaste uitgangen evenwel, die bij de klassieke auteurs in de mode waren, zoals *-ana* voor de Tortriciden, *-ella* voor de Tineiden, *-alis* voor de Pyraliden, *-ata* en *-aria* voor de Geometriden etc., zijn geen bestaande woorden uit het Latijn en daarom geen echte adjectiva, maar enkel barbarismen, of, zoals het officieel heet, „combinatie van letters”. Derhalve mag men volgens art. 32 van de Code dit soort namen niet veranderen, doch moet ze in de originele spelling gebruiken. Het moet dus *Archips oporana*, niet „*oporanus*” zijn.

Het is frappant dat op de aard van deze soort namen, die zoals bekend, vooral bij de Palaearctische Lepidoptera zeer talrijk zijn, nog niet voldoende gewezen is. Zelfs zulke specialisten als wijlen OBRAZTSOV en ook HANNEMANN hebben getracht regel 30 op deze soortnamen toe te passen; door hen veranderde namen vallen thans onder de categorie „incorrect subsequent spelling”. BRADLEY doet dit wijsselijk niet, doch geeft evenmin de reden ervoor aan.

De inheemse soort *Eucosma (Eucosma) expallidana* Haw. behoort te heten: *Eucosma (Eucosma) obumbratana* Zeller, 1846 (STAUD. & REB. Cat. no. 2088), daar het de oudste naam is, terwijl de naam *expallidana* Haworth in het geheel geen betrekking heeft op deze soort, maar een synoniem is van *Cnephasia longana* Haworth, zoals reeds eerder, in 1966, door BRADLEY is aangetoond.

GELECHIIDAE

De aardappelmot, *Phthorimea „operculella”* Zell., die ieder jaar met Malta-aardappelen in ons land wordt ingevoerd, is eigenlijk maar half inheems, daar hij blijikbaar onze winter niet door kan komen. Hij wordt wel buiten op licht gevangen. Thans blijkt, dat hij behoort te heten: *Phthorimea terrella* (Walker, 1864), waarvan *operculella* een synoniem is. Typen van beide berusten in het Brits Museum.

Metzneria carlinella Stainton, 1851 (STAUD. & REB. Cat. no. 2506), blijkt een synoniem te zijn en moet heten: *Metzneria aestivella* Zeller, 1839.

OECOPHORIDAE

De soort algemeen bekend als *Depressaria liturella* Hübner, 1796 (STAUD. & REB. Cat. no. 3229), waarvan *Depressaria litterosa* Haworth, 1811, een emendatie is, moest een nieuwe naam hebben, daar de beide zo juist genoemde niet geldig zijn. Deze naam is: *Agonopterix huebneri* Bradley, 1966.

Verder is *Agonopterix heracliiana* Linnaeus, 1758, de juiste naam voor de soort, die ook *A. applana* Fabricius, 1777 (STAUD. & REB. Cat. no. 3233), genoemd werd.

COLEOPHORIDAE

Coleophora idaeella Hofmann, 1869, blijkt de juiste naam te zijn voor de soort die vroeger *C. vacciniella* Herrich-Schäffer sensu Meyrick (STAUD. & REB. Cat. no. 3657) genoemd werd.

YPONOMEUTIDAE

Het is een ongelukkige omstandigheid, dat de meest bekende soort van de familie, de zogen. Koolmot, een ubiquist, die zich over de gehele wereld met de koolplant heeft verspreid, ook een nieuwe naam behoort te hebben. De oude vertrouwde naam *Plutella maculipennis* Curtis, 1832 (STAUD. & REB. Cat. no. 2447), waarvan *P. cruciferarum* Zeller een jonger synoniem was, blijkt na een studie van de originele LINNAEUS-collectie dezelfde soort te zijn als „*Phalaena Tinea xylostella*” Linnaeus, 1758, welke naam 75 jaar eerder is gepubliceerd! Zodat onze soort voortaan moet heten: *Plutella xylostella* (Linnaeus, 1758).

GRACILLARIIDAE

Mogelijk niet veel minder onaangenaam is het feit, dat de welbekende genusnaam *Lithocolletis* Hübner, 1825 (type *L. alnifoliella* Hb.) behoort te worden veranderd in *Phyllonorycter* Hübner, 1822, waarvan het type door latere designatie van FLETCHER, 1929, is *Phalaena Tinea rajella* Linnaeus, 1758 (niet inheems). Van dit genus blijkt *Phyllonorycter sylvella* Haworth, 1928 (STAUD. & REB. Cat. no. 4111) de geldige van de vier synoniemen voor één soort te zijn;

de andere zijn: „*Lithocolletis acerifoliella* Zeller, 1839, „*L. platanoidea* Joannis, 1920 en „*L. joannisi* Le Marchand, 1936.

Het is interessant, dat GREGOR & POVOLNY (1950 : 140) de soort *P. sylvella* beschouwen als bestaande uit twee biologische vormen: de typische *P. sylvella* Haw. (= *acerifoliella* Zell.), levend op *Acer campestre* en forma *platanoidea* Joannis (= *joannisi* Le Marchand) die op *Acer platanoides* leeft. Bij ons komen beide voor.

ERIOCRANIIDAE

Bij nader onderzoek blijkt, dat „*Eriocrania purpurella* Haworth”, 1828, een veel gebruikte naam, geen geldigheid heeft, daar deze gepraeoccupeerd is. Daarom heeft onze bekende soort een nieuwe naam gekregen: *Eriocrania haworthi* Bradley, 1967.

PSYCHIDAE

Zoals bekend, worden bepaalde kleine soorten uit deze verwantschap door sommigen niet langer tot de Tineidae doch tot de Psychidae gerekend. Zowel hun biologie als bouw verwijzen de bedoelde soorten inderdaad naar deze familie. Derhalve zijn zij „Macro's” en horen niet in dit artikel thuis. Gewoontegetrouw wil ik er een toch ook noemen:

Taleporia conspurcatella Zeller, 1850 blijkt de juiste naam te zijn voor de bekende soort die tot nu toe *Bankesia staintoni* Walsingham, 1899, heette (STAUD. & REB. Cat. no. 4426).

Summary

Changes of the nomenclature of Dutch Microlepidoptera as a result of the publication of J. D. BRADLEY in *Ent. Gazette* 17 : 213—235, 1967.

Heydemann, Berndt, Die biologische Grenze Land - Meer im Bereich der Salzwiesen. 200 pagina's, 63 tekstfiguren, 12 platen. Franz Steiner Verlag, Wiesbaden, Bahnhofstraße 39; 1967. Prijs DM 46.

Het boek behandelt de Arthropodenfauna van de weiden langs de Duitse Waddenzee-kust, die regelmatig door het zeewater overstromd worden. Dit biotoop is in ons land na de afsluiting van de voormalige Zuiderzee aanzienlijk ingekrompen, maar komt in elk geval nog voor langs de kusten van Friesland en Groningen. De fauna voor zover het de genoemde diergroep betreft bestaat in hoofdzaak uit spinnen, Collembola, Coleoptera, de op deze dieren parasiterende Braconiden, Chalcididen en Ichneumoniden, enkele miersoorten en een paar wantsen. Uitvoerig wordt besproken, hoe de dieren aangepast zijn aan het verblijf in dit milieu. Dit onderwerp en de lijsten met namen van waargenomen soorten vullen het grootste deel van het boek. Er blijkt een grote overeenkomst te bestaan in de fauna's van de zoute weiden over grote delen van de wereld. Vele der in Duitsland voorkomende geslachten leven ook in hetzelfde biotoop in Noord-Amerika, vele der Duitse soorten in de zoute weiden langs de Middellandse Zee. In Nederland zijn wel enkele publicaties verschenen, waarin soorten besproken worden, die in dit biotoop voorkomen (zij worden ook in de literatuurlijst achter in het boek genoemd), maar een dergelijke samenvattende studie kennen wij nog niet. — LPK.

Noctua fimbriata Schreber (Lep., Noct.). Hoewel ik deze fraaie soort reeds veel eerder in het Amsterdamse Bos verwacht had, was het toch een verrassing een exemplaar in de vangsten van 27 en 28 juli 1965 aan te treffen. De vlinder was nog niet uit het bos bekend en is bij mijn weten slechts éénmaal van Amsterdam vermeld.

M. P. PEERDEMAN, Westlandgracht 175 II, Amsterdam-W. 1.